

Nemajetková újma

Náhradu za péči o zahradu, kterou vykonával poškozený jako osobní zálibu a nyní ji vykonávají jiní příslušníci rodiny, nelze požadovat v rámci nároku na náhradu nákladů péče o domácnost poškozeného. Je přitom nerozhodné, zda jde o volnočasové aktivity vázané pouze na osobu dovolatele (např. sportovní či umělecká činnost), či v nich lze do jisté míry pokračovat prostřednictvím jiného (sběratelství, modelářství nebo právě zahrádkaření). Z tohoto důvodu není podstatné, kde se zahrada nalézá, zda jde o pozemek přiléhající k provozovně podnikání či zahrádkářskou kolonii, ale že nejde o domácnost poškozeného ve smyslu § 2960 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 3542/2023-309 ze dne 28.2.2024)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce: M. V., zastoupený Mgr. M.D., advokátem se sídlem P., proti žalované Česká kancelář pojistitelů, se sídlem P., zastoupená Mgr. R.T., advokátem se sídlem P., o zaplacení 310.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 11 C 1/2021, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 6. 2023, č. j. 21 Co 64/2023-281, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Žalobce uplatnil vůči žalované nárok na plnění ve výši 310.000 Kč s příslušenstvím z garančního fondu žalované podle § 24 zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, spočívající v náhradě nákladů péče synů žalobce o zahradu v období od října 2016 do prosince 2018, kterou žalobce nemohl zajistit v důsledku ublížení na zdraví utrpěného v souvislosti s dopravní nehodou ze dne 21. 1. 2016 způsobenou řidičem zahraničního vozidla. Podle žalobce jde o náklady péče o domácnost poškozeného podle § 2960 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, (dále též jen „o. z.“). Jedná se o část nároků žalobce uplatněných u téhož soudu původně pod sp. zn. 11 C 23/2019.

2. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 24. 11. 2022, č. j. 11 C 1/2021-239, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 310.000 Kč s příslušenstvím, co do částky 180.000 Kč žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně vyšel z nesporných skutkových zjištění ohledně škodní události, při níž došlo k vážnému poškození zdraví žalobce, poklesu jeho pracovní schopnosti o 40 % a omezení jeho zdravotních dispozic do té míry, že již není schopen věnovat se své zálibě zahradničení, a proto péči o zahradu pro něj od nehody vykonávají jeho synové. Obvodní soud shrnul, že podle platné právní úpravy není pojem domácnost upraven a že jej v širším slova smyslu lze chápat i jako prostor pro soukromé aktivity, jež zde žalobce s manželkou provozoval, a tedy jde o náklady na péči o domácnost, jež vyčíslil na základě znaleckého posudku.

3. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 21 Co 64/2023-281, rozsudek obvodního soudu změnil tak, že žalobu v celém rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů mezi účastníky a vůči státu. Odvolací soud vyšel již ze žalobních tvrzení o účelně vynaložených nákladech synů žalobce, kteří pečovali o zahradu žalobce ve svém volném čase namísto něj, a neztotožnil se s výkladem pojmu domácnost provedeným soudem prvního stupně. Vyšel přitom z nálezu Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3838/2018, jimiž bylo rozhodováno o nákladech na péči o poškozeného a jeho domácnost. Na základě uvedených rozhodnutí odvolací soud zúžil

pojem péče o domácnost pouze na činnosti, jež se pojí s prakticky každou domácností, aby mohl poškozený vést důstojný život, tedy běžné úkony sebeobsluhy a dále zařizování běžného chodu domácnosti, nikoli však údržbu zahrady, jež není pravidelnou složkou domácnosti. Odvolací soud odmítl zahrnout předmětnou zahradu do domácnosti žalobce i s poukazem na její spojení s prostorem pro podnikání žalobce a jeho zaměstnanců, tedy na provozovnu podnikatelské činnosti. Nad rámec uvedeného odvolací soud konstatoval, že šlo o realizaci koníčku žalobce a jeho manželky a že dosud nikdy nebyl výklad soudní judikatury tak široký, aby náklady na péči o zahradu byly součástí nároku na náhradu nákladů spojených s péčí o domácnost poškozeného.

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání žalobce, který vymezil jeho přípustnost prostřednictvím právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to zda lze pod pojmem péče o domácnost poškozeného podle § 2960 o. z. rozumět i péči o zahradu poškozeného. Pro případ kladného (tj. dovolateli příznivého) zodpovězení shora uvedené otázky dovolatel vznáší další dvě právní otázky, a to zda umístění zahrady poškozeného u jeho podnikatelského objektu automaticky vylučuje její zahrnutí do pojmu péče o domácnost ve smyslu § 2960 o. z. a zda lze poškozenému přiznat náhradu nákladů spojených s péčí o jeho zahradu v situaci, kdy před poškozením zdraví byla tato péče o zahradu jeho koníčkem. Snáší pak argumenty pro zápornou odpověď na druhou z uvedených otázek a pro kladnou odpověď na otázku třetí. Dovolatel je přesvědčen, že relevantní mají být poměry konkrétní postižené rodiny, nikoli každé či průměrné rodiny. K výkladu pojmu domácnost odkazuje na závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 252/2021, 21 Cdo 683/2006 a 26 Cdo 3382/2017, byť připouští, že se jedná o skutkově i právně odlišné případy. Poukazuje na nepřipustnost výkladu právních pojmů vedoucí k absurdním důsledkům, což demonstruje na příkladu odepření náhrady nákladů na zajištění stravy pro zraněného kuchaře, jehož koníčkem před poškozením zdraví bylo vaření, nebo na zajištění péče o nezletilé děti poškozeného. Dovolatel se též dovolává zásady plného odškodnění své újmy (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 433/2017). Považuje za nesprávný názor odvolacího soudu, že nárok není důvodný proto, že se jedná o zahradu u podnikatelského objektu, neboť rozhodným má být její skutečné využívání. Dovolatel nesouhlasí ani s posouzením odvolacího soudu, že vyhovění žalobě brání okolnost, že zahradničení bylo jeho koníčkem, neboť podle dovolatele je rozhodnou pouze otázka, zda jde o pomoc nezbytnou. Z uvedených důvodů dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

5. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že rozsudek odvolacího soudu považuje za věcně správný, dovolání tedy za nedůvodné a nepřipustné, neboť odvolací soud ve svém odůvodnění odkázal na rozhodnutí dovolacího soudu, které se k otázce nákladů péče o domácnost poškozeného vyjadřuje, a dovolatel na tyto odkazy nijak nereagoval. Závěr odvolacího soudu, že zahrada netvoří domácnost dovolatele, je tedy správný. Dovolání má dovolací soud odmítnout, případně zamítnout a přiznat žalované náhradu nákladů dovolacího řízení.

6. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a proto se zabýval jeho přípustností.

7. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky rozsahu nákladů na péči o domácnost poškozeného podle § 2960 o. z., jež dosud nebyla v rozhodovací praxi občanskoprávního a obchodního kolegia dovolacího soudu v dovoláních vymezených souvislostech vyřešena. Dovolání však není důvodné.

8. Dle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

9. Podle § 2960 o. z. hradí škůdce též účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, s péčí o jeho osobu nebo jeho domácnost tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu.

10. V řízení bylo prokázáno, že dovolatel a jeho manželka byli vášniví zahradaři, zahradaření věnovali velké množství svého volného času a poté, kdy jim nestačila zahrada u rodinného domu, začali zvelebovat i pozemky okolo dovolatelovy provozovny. Jedná se o pozemek o rozloze přes 8 tisíc m² rozdělený na několik zón plnicích různé funkce. Rovněž bylo prokázáno, že následkem nehody byl dovolatel v pracovní neschopnosti a nebyl schopen se postarat o sebe ani o svou domácnost, přičemž tyto náklady péče byly vyřešeny v původním řízení vedeném pod sp. zn. 11 C 23/2019. V souvislosti se škodní událostí byla žalobci přiznána náhrada za bolest, ztížení společenského uplatnění, léčení spolu s dalšími nároky souvisejícími s jeho podnikáním. Žalobce má dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, funkčně nejvýznamnější je postižení levého ramene; má omezenou obratnost levé ruky, pokles jeho pracovní schopnosti s ohledem na převažující duševní práci činí 40 %.

11. V projednávané věci nebylo o skutkovém stavu mezi účastníky řízení sporu. Předmětem bylo toliko právní posouzení věci. Rovněž nebylo významné, kdo tvoří členy domácnosti či kolik bytů společnou domácnost tvoří. V tomto ohledu jsou nepřipadné odkazy dovolatele na rozhodovací praxi dovolacího soudu (rozsudky sp. zn. 21 Cdo 252/2021, 21 Cdo 683/2006 a 26 Cdo 3382/2017), neboť tyto otázky nebyly předmětem přezkumu odvolacího soudu. Spornou otázkou je pouze určení, zda lze osobní péči o zahradu poškozeného zahrnout pod pojem náklady péče o domácnost poškozeného podle § 2960 o. z.

12. Obsahem účelně vynaložených nákladů spojených s péčí o poškozeného a jeho domácnost se již dovolací soud zabýval obsáhle ve své judikatuře jak k § 449 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013, tak rovněž k § 2960 o. z., např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3838/2018, uveřejněném pod číslem 15/2021 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, (dále jen „Sb. rozh. obč.“) zmíněném také odvolacím soudem. Podle tohoto rozsudku náklady spojené s péčí o zdraví zahrnují vedle výdajů na léčebnou péči poškozeného, která není hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění, též výdaje na účelně vynaloženou osobní péči, která nemá jen lékařský charakter (např. úkony osobní hygieny, přípravy stravy a jejího přijímání, vyměšování, oblékání, jichž není poškozený zcela či zčásti sám schopen), a výdaje na péči o jeho domácnost (např. obstarávání nákupů, úklid, praní i vyřizování potřebných záležitostí na poště, na úřadech apod.). Náhrada se týká nákladů k pořízení potřebných pomůcek i k zabezpečení činností, které poškozený nezvládá, prostřednictvím jiných osob. Účelnost nákladů spojených s péčí o zdraví poškozeného je třeba měřit nejen hlediskem ekonomickým, nýbrž i širším pohledem, který zohledňuje snahu společnosti o začlenění zdravotně hendikepovaných osob do společenského života ve smyslu Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, publikované pod č. 10/2010 Sb. m. s. Rovněž však bylo v tomto rozhodnutí zdůrazněno, že je potřeba vždy zvažovat ekonomickou účelnost nákladů péče o poškozeného a veškeré náklady, jež poškozený uplatňuje, nelze bez dalšího podřadit pod náklady péče o poškozeného.

13. Odvolací soud uzavřel, že výklad § 2960 o. z. zaujatý obvodním soudem příliš rozšiřuje pojem péče o domácnost, neboť do něj spadají pouze ty činnosti, které se pojí prakticky s každou domácností tak, aby v ní bylo možno vést důstojný život. Péči o zahradu do tohoto pojmu nezahrnul s odůvodněním, že zahrada není pravidelnou složkou domácnosti. S tímto posouzením se dovolací soud ztotožňuje a pouze doplňuje, že je potřeba uvažovat o běžné domácnosti a úkonech souvisejících s běžným chodem domácnosti, jak by je vynaložil průměrný poškozený. I odborná literatura řadí k nákladům péče o domácnost pouze náklady na obstarávání nákupů, úklid, praní, vyřizování záležitostí na poště, úřadech apod. (srov. Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI, Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1122, bod 6; obdobně Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C.

H. Beck, 2014, s. 1725, marg. č. 13; Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 1040, marg. č. 32; Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3126, marg. č. 2; Elischer, D. a kol. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 177).

14. Ačkoli je lidský život nekonečně variabilní a je třeba zajistit plné odčinění újmy poškozeného, nelze pojem plného odčinění újmy na zdraví absolutizovat. Odčinění této újmy je ze své povahy limitováno. Je tomu tak především s ohledem na taxativní výčet nároků na náhradu újmy na zdraví (viz § 2958 - § 2967 o. z.). Odčítají se jen újmy, které jsou adekvátním důsledkem jednání škůdce, tedy u nichž je jednání škůdce podstatnou a předvídatelnou příčinou újmy. Již sám zákonný požadavek účelnosti nákladů péče vybízí k jejich restriktivnímu pojetí. Náklady péče o poškozeného a jeho domácnost poskytované rodinnými příslušníky lze hradit pouze v rozsahu přesahujícím rámec běžné lidské a rodinné solidarity a spolupráce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2108/2011, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2016, sp. zn. 25 Cdo 786/2016, uveřejněný pod číslem 27/2018 Sb. rozh. obč.). Ač byly tyto závěry vysloveny ve vztahu k právní úpravě účinné do 31. 12. 2012, uplatní se i při výkladu aktuální právní úpravy.

15. Dovolací soud souhlasí s názorem, že výkladem zákona nelze dospět k absurdním závěrům. Dovolatelem uváděné příklady však nelze považovat za přílehlivé. Zajištění stravy pro poškozeného kuchaře, pro něhož bylo vaření i koníčkem, popřípadě zajištění péče o nezletilé děti poškozeného, je (na rozdíl od péče o zahradu) životní nutností. Naproti tomu k absurdním důsledkům by vedl názor, že v případě poškození zdraví člověka, jehož zálibou bylo např. horolezectví, lze pod náklady péče zahrnout výdaje jeho rodinných příslušníků, kteří by se místo něj zúčastnili horolezeckých výprav do Himálaje. Jestliže by měla být všechna omezení v životě poškozeného kompenzována podřazením pod pojem péče o domácnost, stíral by se rozdíl mezi majetkovou a nemajetkovou újmou a mohlo by to vést k duplicitnímu odškodňování téže újmy, k nadměrnému zatěžování škůdců nepředvídatelnými povinnostmi k náhradě a k neekonomickému vynakládání prostředků pojišťovnami. Ostatně bylo také prokázáno, že náklady vyčíslené žalobci ve výši 657.982 Kč byly hrubě nadhodnoceny, znaleckým posudkem byly vyčísleny účtované práce na čtvrtinovou částku.

16. Především se však podle dovolacího soudu jedná o pokračování ve volnočasové aktivitě dovolatele, který již není schopen ji vykonávat sám, a proto k péči o zahradu využívá své syny. V pravém slova smyslu však již nejde o realizaci vlastní záliby. Rovněž by bylo obtížné rozlišit, do jaké míry vykonávají rodinní příslušníci péči o zahradu namísto poškozeného v důsledku jeho poškození zdraví, nad rámec běžné rodinné spolupráce, anebo z důvodu vlastní záliby. Navíc vzhledem k věku žalobce v době úrazu (téměř 60 let), velikosti zahrady a rozsahu na ní vykonávaných prací nebylo reálné předpokládat, že by tyto práce i nadále byl žalobce schopen dlouhodobě a v plném rozsahu zajišťovat, i kdyby újmu na zdraví neutrpěl. Náhradu za péči o zahradu, kterou vykonával poškozený jako osobní zálibu a nyní ji vykonávají jiní příslušníci rodiny, tedy nelze požadovat v rámci nároku na náhradu nákladů péče o domácnost poškozeného. Je přitom nerozhodné, zda jde o volnočasové aktivity vázané pouze na osobu dovolatele (např. sportovní či umělecká činnost), či v nich lze do jisté míry pokračovat prostřednictvím jiného (sběratelství, modelářství nebo právě zahrádkaření). Z tohoto důvodu není podstatné, kde se zahrada nalézá, zda jde o pozemek přílehlý k provozovně podnikání či zahrádkářskou kolonii, ale že nejde o domácnost poškozeného ve smyslu § 2960 o. z.

17. Dovolacímu soudu není zřejmé, jak by případné zpustnutí rekreační zahrady dovolatele ohrozilo důstojnost jeho života, péči o sebe sama či chod jeho domácnosti. Jinými slovy lze za náklady na péči o domácnost poškozeného považovat pouze náklady, jež by v souvislosti s provozem své domácnosti účelně vynaložil průměrný poškozený. Riziko zpustnutí rekreační zahrady dovolatele kritérium nákladů účelně vynaložených pro důstojný život poškozeného nesplňuje. Tím dovolací soud nechce bagatelizovat újmu dovolatele, který se již nemůže plně věnovat své hlavní volnočasové aktivitě a

jemuž zmaření celoživotního úsilí přineslo další nepříjemnosti a zklamání. Tyto útrapy jsou však odčiňovány náhradou za ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.

18. Jelikož první dovolatelem předestřená právní otázka není způsobilá založit přípustnost dovolání a otevřít přezkum závěru o nedůvodnosti žaloby, bylo by nadbytečné (jak ostatně dovolatel připouští) zabývat se dalšími dvěma v dovolání formulovanými právními otázkami.

19. Protože dovolací soud neshledal dovolání žalobce důvodným, postupoval podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)